

Aan de Informatieur
Mevrouw drs. E.I. Schippers
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
18 april 2017
Ons kenmerk
DIR/COM/U201700316
Telefoon
06-53339665
Bijlage(n)
1

Onderwerp
VNG speerpunten formatie

Geachte mevrouw Schippers, Beste Edith,

Grote beslissingen krijgen lokaal hun beslag. In de 388 gemeenten, dicht bij burgers. De komende kabinetsperiode is er een van grote beslissingen voor urgente vraagstukken. Denk aan de energietransitie, ingrijpende veranderingen in het sociaal en fysiek domein, de opvang van vluchtelingen en huisvesting van statushouders en de veiligheid in wijken en buurten.

De samenleving verandert snel. Technologisch, sociaal, economisch en cultureel. Hoe zorgen we dat iedereen kan deelnemen aan de informatiesamenleving? Hoe zorgen we voor veiligheid en privacy? Hoe zorgen we ervoor dat inwoners voelen dat overheden er voor hen zijn en hun zorgen serieus nemen? Ik hoef maar te verwijzen naar recente SCP-rapportages over het groeiend maatschappelijk onbehagen om duidelijk te maken dat er nog veel te doen is. Dat onbehagen gaat over de tweedeling in de samenleving, onzekerheid over werk, maar ook over veiligheid, gebrek aan herkenning in de eigen buurt en discriminatie.

Alle oplossingen die de rijksoverheid aandraagt belanden uiteindelijk in gemeenten. In de buurten, wijken, dorpen en steden van ons land. Daar vindt de verandering plaats. Daar zullen wij als overheden zichtbaar en herkenbaar moeten zijn voor alle inwoners van Nederland. De manier waarop wij in 2015 als rijk, gemeenten en provincies de plotselinge stroom vluchtelingen hebben opgevangen, is wat ons betreft het bewijs dat we elkaar op een nieuwe manier weten te vinden voor oplossingen voor complexe vraagstukken, midden in die lokale samenleving.

Voor echte oplossingen, hebben we elkaar nodig en vinden de overheden elkaar ook steeds beter. Het doet er minder toe wie 'erover gaat'. Het gaat vaker over hoe we samen werken aan een sterker Nederland. Het is een ontwikkeling waaraan de Raad van State in zijn vierde periodieke beschouwing over de interbestuurlijke verhoudingen aandacht heeft besteed. Het is goed gebruik dat de decentrale

overheden in het formatieproces geraadpleegd worden. Daar is nu meer dan ooit aanleiding toe. De opgaven zijn groot en de toenemende verwevenheid van rollen vraagt dat rijk en gemeenten zo snel mogelijk tot een *gezamenlijke aanpak* komen.

Het Overleg van Secretarissen-Generaal ziet deze ontwikkeling ook, getuige hun brief aan u van 28 maart jl.. De geëmancipeerde burger, de opkomst van de netwerksamenleving en de complexiteit van lokale vraagstukken zorgen voor een andere rol en positie van de overheid. De aanpak daarvan vraagt om nieuwe vormen van participatie en praktische verbindingen tussen gemeenten, het rijk en andere partijen. Tegen deze achtergrond zien gemeenten voor de komende periode een drietal grote maatschappelijke opgaven die we alleen samen tot een goed einde kunnen brengen.

Een duurzaam Nederland

We zullen lang en veel moeten investeren in de verduurzaming van ons land. Dat heeft grote gevolgen voor de ruimtelijke inrichting en voor het bouwen. Samen met de provincies en de waterschappen hebben wij een Investeringsagenda gemaakt. Een agenda die Nederland verder brengt met klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie. Een aanbod om de klimaatdoelen van Parijs en het Nationaal Energieakkoord te helpen halen en om economische ontwikkeling in de regio te stimuleren.

Een sociale en aangename leefomgeving

Gemeenten brengen de transformatie in het sociale domein naar de volgende fase en beginnen de ruimtelijke transitie met invoering van de Omgevingswet. Het draait daarbij om nieuwe verhoudingen tussen gemeenten en burgers en een andere relatie met het rijk. Een gezamenlijke inzet voor gedeelde doelen begint bij duidelijkheid over taken en budgetten.

Een veilig en rechtszeker leefklimaat

Voor de veiligheid in onze wijken en buurten zijn investeringen nodig in de politie. Daarnaast willen gemeenten de ondermijnende criminaliteit aanpakken. Omkoping, bedreiging en geweld tasten de rechtsorde aan. Via een deltaplan met een integrale aanpak van gemeenten, justitie, SZW, belastingdienst en andere partners willen gemeenten dit tij keren.

Een gezamenlijke ambitie

Onze gezamenlijke ambities zijn groot, en op tal van maatschappelijke vraagstukken zijn gemeenten als eerste aan zet of al hard aan het werk. Partnerschap met medeoverheden en andere partijen is daarbij het kernwoord om vraagstukken verder te brengen. Vertrouwen, commitment en voldoende middelen zijn daarbij voorwaarden. Eenzijdige ingrepen in het Gemeentefonds, apparaatskortingen en de opschalingskorting passen daar overigens niet bij. Ze leggen een hypotheek op het gezamenlijk aanpakken van wat ons te doen staat en gaan uiteindelijk ten koste van onze inwoners.

Samen werken aan Nederland, is ons motto. In de bijlage worden onze thema's nader uitgewerkt.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten,

Mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Bijlage: gemeentelijke prioriteiten voor de komende kabinetsperiode

Fysiek

'Ruimtelijke ontwikkeling en bouwen: een kans voor duurzaamheid'

1. Investeringsagenda klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie

De investeringsagenda bestaat uit drie nationale programma's gericht op energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Gemeenten, provincies en waterschappen willen langs deze drie pijlers hun investeringen en exploitaties richten op duurzaamheid. Voor energie zonder fossiele brandstoffen, een ruimtelijke inrichting die bestand is tegen klimaatverandering en een economie waarin niets van waarde verloren gaat. We doen dat samen met bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties, want zonder draagvlak dicht bij huis gaat het niet.

Van het rijk vragen we een financiële impuls om onze eigen investeringen in de aanpak van deze opgaven te versnellen en regionale uitvoeringskracht en kennisontwikkeling te organiseren. De VNG, het IPO en de UvW hebben op 29 maart de Investeringsagenda gepresenteerd.

Daarnaast hebben de decentrale overheden (VNG, G32 en IPO) en het bedrijfsleven (VNO-NCW, MKB-Nederland) een uniek verbond gesloten. Via regiodeals tussen rijk, decentrale overheden en bedrijfsleven willen we komen tot onderscheidende en bruisende stedelijke regio's in héél Nederland. We ondersteunen en bieden ruimte aan regionale projecten om de grote transitieopgaven van ons land rond energie, bereikbaarheid, digitalisering en wonen te realiseren.

2. Voldoende en passende woonruimte. Corporaties moeten investeringsruimte houden

Door bevolkingsgroei en kleinere huishoudens is er behoefte aan fors meer woningen. Het gaat om voldoende sociale woningen, betaalbare woningen in het vrije segment, en aanpassingen in woningen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. We vragen het kabinet om de investeringsruimte van corporaties in stand te houden waarbij een goede afstemming en monitoring maatschappelijk moet zijn geborgd.

Sociaal

'Investeren in de veerkracht van mensen, netwerken en gemeenschappen'

1. Van wetten en regels naar oplossingen voor vraagstukken die mensen raken

Gemeenten willen inwoners maatwerk bieden in de ondersteuning die zij nodig hebben. Bij de tweede fase van de transformatie in het sociaal domein gaat het niet alleen om de drie decentralisatiewetten (Jeugd, Wmo en Participatie), maar om de integrale benadering in het hele sociale domein. Inwoners dragen een grotere eigen verantwoordelijkheid. Rijk en gemeenten moeten werken aan vertrouwen, zodat inwoners hun verantwoordelijkheid nemen en incidenten niet leiden tot een risico-regelreflex. De huidige taken en budgetten moeten worden gehandhaafd. Gemeenten hebben ruimte nodig om te kunnen experimenteren. Ook dat vraagt vertrouwen.

2. Aandacht voor specifieke doelgroepen

Op basis van twee jaar ervaring met de decentralisatiewetten en de economische crisis die achter ons ligt, vinden gemeenten het noodzakelijk om de komende kabinetsperiode op de volgende terreinen extra stappen te zetten:

Aanpak van armoede en schulden

Maatregelen om schulden van jongeren te voorkomen, aanpassing van het beschermingsbewind en het aanpakken van bijzondere incassobevoegdheden van overheden en andere publieke instellingen.

0-12 jarigen

Op 3 april hebben de Brancheorganisatie Kinderopvang, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, PO-Raad, Sociaal Werk Nederland en de VNG aan de SER hun voorstellen gepresenteerd om te komen tot een ontwikkelrecht van 16 uur per week voor kinderen totdat zij naar de basisschool gaan. Daarmee stimuleren we de ontwikkeling van jonge kinderen én de arbeidsparticipatie van ouders.

Regierol inburgering terug naar gemeenten

Op 24 maart hebben Divosa, Kwaliteitsgroep Educatie Taal, de G32, MBO Raad, Nederlandse Raad voor Training en Opleiding, Nederlandse Universitaire Talencentra, Organisatie voor Vitaliteit, Activering en Loopbaan, UAF, de Vereniging Hogescholen, VSNU en VNG in een gezamenlijke verklaring opgeroepen de regie op inburgering weer bij gemeenten te beleggen. UAF heeft eerder al uw aandacht voor dit thema gevraagd.

Iedereen aan het werk

De VNG pleit voor één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt. Iedereen die niet in staat is het wettelijk minimumloon te verdienen, krijgt dezelfde mogelijkheid tot ondersteuning bij werk. In de arbeidsmarktregio's wordt structureel geïnvesteerd, zowel financieel als met ruimte voor regionaal beleid. De relatie tussen rijk en centrumgemeenten verandert van opdrachtgever aan centrumgemeenten naar partnerschap tussen rijk en regio.

Ouderenhuisvesting en beschermd wonen

Voor de transformatie van het sociaal domein is woonruimte van groot belang. Voldoende geschikte en betaalbare woningen zodat ouderen ook echt langer zelfstandig kunnen blijven wonen, maar ook voor speciale doelgroepen zoals mensen die beschermd wonen en die in maatschappelijke opvang zitten.

Veiligheid

'Veiligheid begint in de wijk'

1. Ondernijning - deltaplan

Bedreiging en andere druk op bestuurders raakt onze rechtsorde. Daarom moet er een deltaplan komen om ondernijning te bestrijden. Integraal afpakken van crimineel geld moet topprioriteit zijn, waarbij dat geld geïnvesteerd moet worden in de bestrijding van de criminaliteit en het weerbaar maken van de maatschappij (via ondernijningsfonds). Ook de noodzakelijke investeringen in de politie dragen bij aan de bestrijding van ondernijning.

2. Meer en beter opgeleide politie

Een groot handhavingstekort zet de veiligheid van burgers onder druk. Samen met de regioburgemeesters en het Openbaar Ministerie vragen we het kabinet om 1 miljard euro te investeren in een hoger niveau van politiezorg, onder meer voor het werven van nieuwe agenten, het vergroten van kwaliteit, flexibiliteit en diversiteit. Dit is nodig om hedendaagse complexe veiligheidsvraagstukken adequaat aan te pakken.

Waar leefbaarheidsvraagstukken een rol spelen, willen gemeenten ook zelf handhavend optreden. Daarvoor is uitbreiding nodig van bevoegdheden op zgn. leefbaarheidsfeiten en uitbreiding van de bestuurlijke boete naar lichte verkeersovertredingen.

3. Cannabis

De Tweede Kamer nam 21 februari het initiatiefvoorstel Wet Gesloten Coffeeshopketen aan. Daarmee is naar de mening van de VNG een forste stap vooruit gezet. De VNG is er voorstander van dat u in de formatie een besluit neemt om regelgeving in de geest van dit wetsvoorstel nader uit te werken.

Als rode draden door bovengenoemde maatschappelijke opgaven lopen daarbij de volgende aandachtsgebieden:

Versterken lokale democratie en lokaal bestuur

'Het gaat niet om systemen, maar om mensen'

1. Versterken lokale democratie en lokaal bestuur

Gemeenten willen verdere stappen zetten op het gebied van democratische vernieuwing, samenwerking in de regio en professionalisering van hun organisatie (onder andere via de digitalisering). Goede samenwerking is de balans zoeken tussen mogelijkheden en maatwerk. Gemeenten willen verder investeren in de doorontwikkeling van de bestuurlijke verhoudingen met de medeoverheden. Waar nodig zullen gemeenten en rijk in goed overleg wetten en regels moeten aanpassen om ruimte en randvoorwaarden te scheppen.

2. Financiering lokale partijen

Plaatselijke onderwerpen verenigen mensen, ongeacht hun religie, politieke kleur of favoriete voetbalclub. Lokale partijen, hoe verschillend ze ook zijn, weten een snaar te raken bij onze inwoners. Het onderscheid in financiering dat er bestaat tussen lokale politieke partijen en de landelijke is niet meer van deze tijd en dient gelijkgetrokken te worden.

3. Vergoeding politieke ambtsdragers

Het politieke ambt moet aantrekkelijk zijn, nu en in de toekomst. Er moet meer evenwicht komen tussen de taakzwaarte en de vergoeding. Vooral bij raadsleden in de kleine gemeenten staat de financiële ondersteuning niet in verhouding tot de verwachte inspanningen. Het nieuwe kabinet vragen we om met urgentie de modernisering van de rechtposities op te pakken, zodat deze passen bij de huidige tijd, rol en de taakverzwaring (gevolg van onder andere de decentralisaties).

Gemeentefinanciën

'Lokale democratie betekent voor inwoners dat ze ook echt iets te kiezen hebben. Daarvoor is ook financiële armslag en het na kunnen komen van afspraken nodig'

1. Stabiliteit gemeentefinanciën

Om onze inwoners betrouwbaar te kunnen bedienen is langjarige stabiliteit in de gemeentefinanciën noodzakelijk. Gemeenten en rijk moeten voortdurend blijven investeren in heldere afspraken op basis van wederzijds vertrouwen. Dat betekent dat we de kostenontwikkelingen in Wmo, Jeugd en Participatiewet op een realistische manier vertaald willen zien in de groei van het Gemeentefonds.

Dat kan bijvoorbeeld door het Gemeentefonds te koppelen aan de brede rijksbegroting (rijksbegroting en de sectoren Sociale Zekerheid & Arbeidsmarkt en Zorg). Het betekent ook: geen eenzijdige ingrepen in het Gemeentefonds, geen apparaatskortingen, en een einde aan de opschalingskorting.

2. Verschuiving naar lokaal belastinggebied

Om maatschappelijke opgaven vanuit de lokale samenleving en met de juiste democratische afweging op te kunnen pakken, is financiële armslag noodzakelijk. Vanuit deze invalshoek willen wij een verschuiving naar het lokale belastinggebied, mits een aantal uitgangspunten is geborgd.

Informatiesamenleving

'Gemeenten werken samen met andere overheden als één overheid en sluiten aan op de informatiesamenleving, rekening houdend met grondrechten en burgerrechten'

1. We werken actief aan één digitale overheid met borging van privacy en veiligheid

De informatiesamenleving ontwikkelt zich razendsnel. Gemeenten werken samen met andere overheden als één overheid en brengen grondrechten en burgerrechten in balans met technologische ontwikkelingen. Voor gemeenten is daarom regie in één hand essentieel.

2. Generieke Digitale Infrastructuur

De basis van de digitale dienstverlening van gemeenten is een robuuste Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), die meelift op de ontwikkelingen in het bedrijfsleven en de wetenschap, en die stabiel wordt bestuurd en gefinancierd. Ook het Overleg van Secretarissen-Generaal zit op die lijn, getuige hun brief aan u van 28 maart, waarin zij stellen dat digitalisering vooral gezien moet worden als een investering in onze dienstverlening en in een vitale economische en maatschappelijke infrastructuur. We pleiten dan ook voor een stevige agenda op het gebied van de informatiesamenleving en digitale overheid, met een representatieve governance en deugdelijke financiering.

Gemeenten leggen actief de verbinding tussen de GDI en lokale democratie en lokaal bestuur, en met inhoudelijke thema's zoals de Omgevingswet.

Voor de invoering van de Omgevingswet werken VNG, rijk, IPO en UvW samen aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet. De afspraak is dat het Ministerie van Infrastructuur en Milieu de investeringskosten draagt en de gebruikers (waaronder gemeenten) de exploitatiekosten. Nu de contouren van het stelsel bekend zijn, is ook duidelijk dat er voldoende financiering moet zijn om ervoor te zorgen dat de doelstellingen van de Omgevingswet ook maatschappelijk worden gerealiseerd.